

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ: **RDG 4340006**

ชื่อโครงการ: บทบาทของโรงเรียนในฐานะปัจจัยผลักดันหลักให้เกิดกระบวนการสืบทอดการเล่นดนตรีโปงลาง

ชื่อนักวิจัย: พิศพงษ์ พลเวียงธรรม สมบัติ ฤทธิเดช นิรุต ถิ่นนาค สุรกานต์ จักรการณ ศรีวาปี สถาบันราชภัฏมหาสารคาม

E-mail Address:

ระยะเวลาโครงการ: 1 ธันวาคม 2542 – 31 กรกฎาคม 2543

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชน โดยใช้ดนตรีโปงลางเป็นกรณีศึกษา เพื่อชี้ให้เห็นถึงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอด บทบาทของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เอื้อต่อการผลิต การเล่น การบริโภค และการสืบทอดดนตรีพื้นบ้าน กระบวนการสืบทอดการเล่นดนตรีจากเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่หรือสูญหายไปของโปงลางจากชุมชน

2. เพื่อศึกษาเจตคติ ค่านิยม การเห็นคุณค่าของดนตรีพื้นบ้าน (โปงลาง) ในหมู่เยาวชนและชาวบ้านในพื้นที่เป้าหมาย

3. เพื่อหารูปแบบและวิธีการในการพัฒนาบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการร่วมกันสืบทอดดนตรีพื้นบ้าน (โปงลาง) ให้แก่เยาวชน

วิธีการศึกษา ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้เลือกพื้นที่ทำการศึกษาในเขตตำบลร่องคำ อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 5 หมู่บ้าน มีประชากรจำนวน 2,895 คน และโรงเรียนอีก 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนประถมศึกษาชุมชนกุดลิงวิทยาคม กับโรงเรียนร่องคำซึ่งเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเทคนิคการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Research) และเทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยประชาชนมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยที่นักวิจัยเก็บข้อมูลจากการใช้เทคนิคการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) และคณะผู้วิจัยหลักเข้าไปสังเกต สัมภาษณ์ แบบเจาะลึก จัดประชุมสัมมนาในกลุ่มเวทีชาวบ้านและเวทีภูมิปัญญาในพื้นที่ชุมชนเป้าหมาย

ผลการศึกษาพบว่า

1. ในชุมชนมีกระบวนการสืบทอดดนตรีโปงลางมีการผลิตและจำหน่ายเครื่องดนตรี เช่น

โปงลาง พิณ แคน และกลอง มีการสอนทั้งการผลิตและการเล่น มีวงดนตรีโปงลางในชุมชนโดยประชาชน 1 วง และวงดนตรีโปงลางของนักเรียนโรงเรียนมัธยมร้องคำอีก 1 วง ทุกวงผ่านการถ่ายทอดจากภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา มีการว่าจ้างวงโปงลางไปสมโภชงานประเพณีต่าง ๆ ตามเทศกาลและงานอื่น ๆ ที่จัดโดยรัฐ การแสดงยังไม่มี การพัฒนาถึงขั้นมีอาชีพระดับวงดนตรีลูกทุ่งอีสานทั่วไป ปัจจัยที่ส่งผลต่อความอยู่ได้ คือ ในชุมชนมีภูมิปัญญาด้านดนตรีโปงลางถึง 14 คน ทุกคนเคยเป็นนักดนตรีนักแสดงมีอาชีพมาก่อนแล้ว มีความภูมิใจในมรดกด้านดนตรี มีความเสียสละ มีมนุษยสัมพันธ์ร่วมมือกับโรงเรียนดีทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา วัสดุสำหรับทำเครื่องดนตรีหาได้ง่ายในท้องถิ่น บุตรหลานของภูมิปัญญายังให้ความสนใจสืบทอดจากพ่อแม่ แม้ว่าจะมีจำนวนยังไม่มากนัก และประชาชนในพื้นที่ยังนิยมชมการแสดงโปงลางในงานต่าง ๆ ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความอยู่ได้ของโปงลางได้แก่ ผลงานการแสดงซ้ำซากไม่พัฒนา ขาดทายาทในการรับช่วงประคับประคองวงดนตรี ทำให้ขาดความต่อเนื่อง โรงเรียนขาดงบประมาณ และขาดบุคลากรที่มีความสามารถด้านดนตรีพื้นเมือง โรงเรียนต้องพึ่งพาภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งจะต้องมีค่าตอบแทนในการสอน จึงทำให้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านดนตรีไม่ต่อเนื่องกัน และอิทธิพลของสื่อโทรทัศน์ทำให้เด็กและเยาวชนสนใจภูมิปัญญาด้านดนตรีโปงลางน้อยลง

2. พบว่าด้านเจตคติ ค่านิยมและการเห็นคุณค่าของดนตรีโปงลางในชุมชน ยังอยู่ในความนิยม ความชื่นชมของคนมีครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ กลุ่มภูมิปัญญา กลุ่มครูอาจารย์ กลุ่มเยาวชนผู้เล่นดนตรีโปงลาง และบุตรหลานของภูมิปัญญา เพราะมีตัวอย่างเยาวชนรุ่นพี่ 6 คน ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตเพราะเล่นดนตรีโปงลาง อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองบางกลุ่มไม่สนับสนุนให้บุตรหลานมีอาชีพด้านนี้ด้วยเหตุผลว่า เป็นอาชีพที่ต้องเดินกินรำกิน ไม่สง่างามเหมือนอาชีพรับราชการ จึงทำให้เยาวชนส่วนหนึ่งไม่สนใจเป็นผู้ผลิต ผู้เล่น แต่เป็นผู้ชมให้กำลังใจ

3. รูปแบบวิธีในการพัฒนาบทบาทและความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น มีข้อมูลจากการเสวนาเวทีครั้งล่าสุดเป็นกิจกรรม 14 กิจกรรมและได้สังเคราะห์เป็น 3 โครงการหลักที่จะนำไปทดลองปฏิบัติหาข้อสรุปเป็นรูปแบบในการพัฒนาบทบาทและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้แก่ โครงการจัดตั้งศูนย์สารสนเทศดนตรีโปงลางร้องคำ โครงการพัฒนาหลักสูตรดนตรีพื้นเมืองในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีท้องถิ่นตามเทศกาล เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ มีการกำหนดนโยบายแผนงาน แผนกิจกรรมของแต่ละโครงการ ที่จะร่วมกันทำกิจกรรมระหว่างโรงเรียน ชุมชนและคณะผู้วิจัยให้มีความชัดเจนต่อไป

คำหลัก : โรงเรียน , ชุมชน , การสืบทอดดนตรีโปงลาง

Abstract

Project Code: RDG 4340006
Project Title: The Role of School as a Prime Mover Factor in Encouraging the Playing of the Pong Lang
Investigator: Peerapong Ponweangtham Sombat Rithidet
Nirut Thuengnark Surakarn Janghan KanoKwan Sriwapi
E-mail Address:
Project period: December 1999-July 2000

The purposes of the study are:

1. To study the process of cultural instruction for people in community through Pong Lang, an I-Sarn musical instrument . The study indicated the unique and the intelligence of the people in an instructional process on Pong Lang performance. Moreover, this research was to study about the role of Pong Lang performance in producing, playing and consuming, and also the instruction of local music to a next generation including the factors affecting preserving Pong Lang performance in community.
2. To survey the attitude, value of the people in community on Pong Lang.
3. To find out the most suitable strategy of the development about the role and the relationship between school and community about Pong Lang instruction to teenagers.

The study was a qualitative research with participatory and participatory action research. The subjects were 2,895 villagers from 5 villages and 2 schools: Kutling Witayakom School, a primary school, and Rongkham School, a secondary school in Rongkham district Kalasin province. The data was collected by observing, interviewing, discussing in a big group.

The results of the study were as follows:

1. According to the study, it was found that Pong Lang instruction, making and marketing I-sarn musical instruments have been in the community such as Pong Lang,

Pin, Kaen, a blowing I-Sarn musical instrument and drum. There are two bands of Pong Lang in this community. One is a public music band, other is a student band in Rong Kham secondary school. All members acquired a local intelligence, tradition, culture and belief. Two bands are always hired to perform in a special occasion organized by the government section. However, comparison to a professional I-Sarn musical band, their performances are on average.

Two factors affecting Pong Lang performance in the community are 14 Pong lang experts and available material. These Pong Lang experts were the professional pong lang musicians. They are proud of I-sarn musical heritage, so they are pleased to provide students or people in the community with Pong Lang class. Pong Lang performance is very popular in the community. In contrast, the negative factor affecting Pong Lang performance are none-development, lack of a new Pong Lang instructors, a shortage of budget, and skillful local musicians. These factors effect on the development of local music curriculum. Moreover, a decreased number of teenagers are interested in Pong Lang performance because of television, a modern technology.

2. The positive attitude, and value on Pong lang and popularity are in adult groups such as a musician and a teacher. However, some teenagers are interested in playing Pong Lang because 6 students were successful in Pong lang performance. In contrast, some parents did not encourage their sons or daughter to play Pong Lang because of their negative attitude on Pong Lang performance, which was viewed as a low class occupation.

3. According to a previous discussion on 3 musical projects, the model of development and relationship between school and community were organized by local musicians and teachers in community. The main projects are to find out the model of musical development and relationship between school and community. These projects are an information center of Rong Kham Pong Lang, the development of Pong Lang curriculum for primary and secondary school. And the preservation of local music. The projects are consisted of a policy, activities and participants.

Keywords : School, Community, Encouraging, The Playing of the PongLang